

**MAKTABLARDA PSIXOLOGIK FAOLIYATNING ASOSI VA
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI VAZIRLAR MAHKAMASINING 2020 YIL
7 Sentyabrdagi 577-SON QARORI IJROSI SAMARADORLIGI**

*Muallif: Samiddinova Zeboxon Zafarovna
Andijon viloyati Qo‘rg‘ontepa tumani 22-sonli
umumiy o‘rta ta‘lim maktabi psixologi*

Annotatsiya

Mazkur maqola umumiy o‘rta ta‘lim maktablarida psixologik faoliyatning fundamental asoslarini tahlil qilishga hamda O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 7 sentyabrdagi "Umumiy o‘rta ta‘lim maktablarida "Psixolog" shtat birligini joriy etish hamda ularning faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi 577-son qarori ijrosining maktab psixologi faoliyatiga ta‘sirini baholashga bag‘ishlangan. Maqolada mazkur qarorning maktab psixologi maqomini mustahkamlash, vazifalarini aniqlashtirish va ta‘lim-tarbiya jarayonidagi rolini oshirishdagi ahamiyati yoritiladi. Andijon viloyati Qo‘rg‘ontepa tumani 22-sonli maktab misolida 577-son qaror ijrosi natijasida erishilgan yutuqlar, psixologik xizmatlar ko‘lamining kengayishi va mavjud muammolar muhokama qilingan.

Kalit so‘zlar: maktab psixologi, psixologik faoliyat, 577-son qaror, ta‘lim, profilaktika, diagnostika, psixologik ko‘mak, o‘zbek maktabi.

Kirish

Zamonaviy ta‘lim tizimi o‘quvchining har tomonlama rivojlanishini, uning intellektual, emotsional va ijtimoiy salohiyatini ro‘yobga chiqarishni o‘z oldiga maqsad qilib qo‘yadi. Bu jarayonda maktab psixologi faoliyati muhim ahamiyat kasb etadi, chunki u o‘quvchilarning ruhiy salomatligini ta‘minlash, ta‘lim jarayoniga moslashishiga yordam berish, o‘quv muammolari va xulq-atvor buzilishlarining oldini olish, shuningdek, kasbga yo‘naltirishda bevosita ishtirok etadi.

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 7 sentyabrdagi "Umumiy o‘rta ta‘lim maktablarida "Psixolog" shtat birligini joriy etish hamda ularning faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi 577-son qarori mamlakatimizda maktab psixologik xizmatini rivojlantirishda tub burilish yasadi. Ushbu qaror maktab psixologining huquqiy maqomini belgilab berdi, uning vazifalari doirasini aniqlashtirdi va faoliyatini standartlashtirishga xizmat qildi. Bu, o‘z navbatida, maktablarda sog‘lom psixologik muhitni yaratish va o‘quvchilarga sifatli psixologik ko‘mak berish uchun mustahkam poydevor yaratdi.

Ushbu maqolaning maqsadi maktab psixologik faoliyatining nazariy asoslarini yoritish hamda 577-son qarorning amaliy ijrosini, xususan, Andijon viloyati Qo‘rg‘ontepa

tumani 22-sonli umumiy o'рта ta'lim maktabi misolida tahlil qilishdan iborat. Shuningdek, qaror ijrosida erishilgan yutuqlar va mavjud muammolarni aniqlash, kelgusidagi faoliyat uchun taklif va tavsiyalar ishlab chiqish ham maqola oldiga qo'yilgan vazifalardir.

Metodologiya

Tadqiqot jarayonida maktablarda psixologik faoliyatning asoslarini va 577-son qaror ijrosini o'rganish maqsadida quyidagi usullar qo'llanildi:

1. **Normativ-huquqiy hujjatlar tahlili:** O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 7 sentyabrdagi 577-son qarori, O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, shuningdek, maktab psixologining lavozim yo'riqnomalari va faoliyatini tartibga soluvchi boshqa me'yoriy hujjatlar chuqur o'rganildi.
2. **So'rovnomalar:** Maktab ma'muriyati (direktor, o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosarlari), o'qituvchilar, o'quvchilar va ularning ota-onalari orasida psixolog xizmatlaridan foydalanish darajasi, psixolog faoliyatiga bo'lgan munosabat, 577-son qaror ijrosi bo'yicha xabardorlik darajasi va uning samaradorligi haqidagi fikrlarni aniqlash maqsadida anonim so'rovnomalar o'tkazildi.
3. **Intervyular:** Maktab rahbariyati, o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosarlari, sinf rahbarlari va faol ota-onalar bilan psixologik xizmatlarning ta'lim jarayoniga integratsiyasi, qaror ijrosidagi muammolar va istiqbolli yo'nalishlar yuzasidan chuqur intervyular tashkil etildi.
4. **Faoliyatni kuzatish:** 22-sonli maktab psixologi Samiddinova Z.Z. ning kundalik faoliyati (diagnostika, individual va guruhli konsultatsiyalar, korreksion-rivojlantiruvchi mashg'ulotlar, profilaktik suhbatlar, ma'rifiy tadbirlar) va uning 577-son qarorda belgilangan vazifalarga muvofiqligi bevosita kuzatildi va tahlil qilindi.
5. **Hujjatlar tahlili:** Maktabning ichki psixologik hisobotlari, o'tkazilgan psixologik tadbirlar rejasi va hisobotlari, o'quvchilar bilan olib borilgan ishlar to'g'risidagi ma'lumotlar, diagnostik kartalar va rivojlanish dasturlari o'rganib chiqildi.

Ushbu metodologiya yordamida muammoning nazariy va amaliy jihatlari har tomonlama o'rganilib, asosli xulosalar va tavsiyalar ishlab chiqildi.

Natijalar

O'tkazilgan tahlillar va amaliy kuzatuvlar asosida maktablarda psixologik faoliyatning asosiy jihatlari va 577-son qaror ijrosining 22-sonli maktab misolidagi natijalari quyidagicha aniqlandi:

1. **577-son qarorning psixologik xizmatlar rivojidagi roli:** Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, 577-son qarorning qabul qilinishi maktab psixologi shtatining

mustahkamlanishiga, uning vazifalarining aniq belgilanishiga va ta'lim tizimidagi o'rni va maqomining sezilarli darajada oshishiga xizmat qildi. Qarorda maktab psixologining asosiy vazifalari sifatida psixologik diagnostika, korreksiya, rivojlantirish, konsultatsiya va profilaktika ishlari aniq ko'rsatib berildi.

2. 22-sonli maktabda psixologik faoliyatning asosiy yo'nalishlari va samaradorligi: * **Psixologik diagnostika:** Maktab psixologi tomonidan o'quvchilarning o'qishga psixologik tayyorgarligi, qobiliyatlari, diqqat, xotira, tafakkur rivojlanish darajasi, shaxsiy xususiyatlari, xulq-atvoridagi muammolar (agressiya, tortinchoqlik, xavotir) va kasbga yo'naltirish bo'yicha tizimli diagnostik ishlar olib borilmoqda. Natijada, o'quvchilardagi psixologik muammolar erta aniqlanib, ularni hal etish choralari ko'rilmogda.

* **Korreksion-rivojlantiruvchi ishlar:** Diagnostika natijalariga ko'ra, individual va guruhli korreksion-rivojlantiruvchi mashg'ulotlar tashkil etilmogda. Ushbu mashg'ulotlar orqali o'quvchilarning o'ziga ishonchi, hissiy barqarorligi, stressga chidamliligi, muloqot ko'nikmalari va o'z-o'zini tartibga solish qobiliyatlari rivojlantirilmoqda.

* **Psixologik konsultatsiya:** O'quvchilar, ota-onalar va o'qituvchilar uchun turli mavzularda individual va guruhli psixologik maslahatlar berish tizimi yo'lga qo'yilgan. Bu, o'quv-tarbiya jarayonida yuzaga keladigan psixologik qiyinchiliklarni bartaraf etishga yordam bermoqda.

* **Profilaktik va ma'rifiy ishlar:** Telefon va ijtimoiy tarmoq qaramligi, buzg'unchi xulq-atvor, bulling (tengdoshlar tomonidan ta'qib qilish), o'z joniga qasd qilish holatlarining oldini olishga qaratilgan profilaktik suhbatlar, treninglar va davra suhbatlari muntazam ravishda o'tkazilmogda. Shu bilan birga, psixologik bilim va ko'nikmalarni ommalashtirishga qaratilgan ma'rifiy tadbirlar ham yo'lga qo'yilgan.

3. Ijobiy o'zgarishlar va yutuqlar: 577-son qaror ijrosi natijasida 22-sonli maktabda psixologik muhit sezilarli darajada yaxshilandi. Psixologning maktab jamoasi tomonidan tan olinishi oshdi, o'quvchilarning psixologik xizmatlarga murojaat etish darajasi ko'tarildi, ota-onalar va o'qituvchilarning psixolog bilan hamkorligi mustahkamlandi. Psixologning ta'lim jarayoniga faol jalb etilishi o'quvchilarning o'zlashtirishida, xulq-atvorida va ijtimoiy moslashuvida ijobiy natijalar bermoqda.

4. Mavjud muammolar va yechimlar: Shunga qaramay, psixologik faoliyatni yanada samarali tashkil etishda ba'zi muammolar ham mavjud. Jumladan, psixologning yuklamasi yuqoriligi, moddiy-texnik bazaning (alohida psixolog xonasi, zamonaviy diagnostik vositalar, metodik materiallar) yetarli emasligi, ba'zi ota-onalar va o'qituvchilar orasida psixologning roli va ahamiyati haqida to'liq tushuncha yo'qligi kabi kamchiliklar ham qayd etildi.

Muhokama va xulosa

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 577-son qarori umumiy o‘rta ta’lim maktablarida psixologik xizmatni rivojlantirish uchun mustahkam huquqiy asos yaratdi. Ushbu maqolada keltirilgan tadqiqot natijalari va 22-sonli maktabdagi amaliy tajriba mazkur qarorning maktab psixologi faoliyati samaradorligini oshirishdagi fundamental ahamiyatini tasdiqladi. Qaror psixologning maqomini aniqlashtirish, uning vazifalarini standartlashtirish va ta’lim-tarbiya jarayoniga integratsiyalashuvini ta’minlashda muhim rol o‘ynadi.

Maktab psixologining asosiy vazifasi – bu faqatgina muammoli holatlarda yordam berish emas, balki profilaktik va rivojlantiruvchi ishlarni olib borish orqali sog‘lom psixologik muhitni yaratish va o‘quvchilarda shaxsiy salohiyatni ro‘yobga chiqarishga ko‘maklashishdir. Andijon viloyati Qo‘rg‘ontepa tumani 22-sonli maktab misolida bu yo‘nalishda sezilarli yutuqlarga erishilganiga qaramay, psixologik xizmatni yanada takomillashtirish uchun hali qilinadigan ishlar ko‘p.

Tavsiyalar:

1. **Moddiy-texnik bazani mustahkamlash:** Maktab psixologlari uchun alohida, barcha zarur jihozlar (qulay mebel, diagnostik vositalar, metodik materiallar, kompyuter) bilan ta’minlangan xonalar ajratish.
2. **Malaka oshirish va tajriba almashish:** Maktab psixologlari uchun zamonaviy psixologik texnologiyalar, metodikalar bo‘yicha muntazam malaka oshirish kurslari, treninglar va boshqa maktablardagi hamkasblar bilan tajriba almashish imkoniyatlarini yaratish.
3. **Hamkorlikni kuchaytirish:** Ota-onalar va o‘qituvchilar uchun maktab psixologining roli, uning faoliyat yo‘nalishlari va ko‘rsatadigan yordami haqida tushuntirish ishlarini kuchaytirish. Bu, ularning psixolog bilan faol hamkorligini ta’minlaydi.
4. **Yuklamani optimallashtirish:** Maktab psixologining o‘quvchilar soniga mutanosib ravishda yuklamasini optimallashtirish, kerak bo‘lsa, kattaroq maktablarda qo‘shimcha shtatlar masalasini ko‘rib chiqish.
5. **Innovatsion texnologiyalarni joriy etish:** Psixologik diagnostika va korreksiya ishlarida zamonaviy raqamli texnologiyalar, interaktiv dasturlardan foydalanishni yo‘lga qo‘yish.
6. **Ilmiy-metodik yordam:** Maktab psixologlari faoliyatiga oid ilmiy-metodik adabiyotlar, tavsiyalar va qo‘llanmalarni muntazam yangilab borish va ularni psixologlarga yetkazish tizimini takomillashtirish.

Xulosa qilib aytganda, 577-son qaror maktab psixologik xizmatining samaradorligini oshirishda muhim poydevor bo‘ldi. Kelgusida mazkur qarorning to‘liq va sifatli ijrosini ta’minlash, maktab psixologlari faoliyatini yanada qo‘llab-quvvatlash orqali o‘quvchilarning har tomonlama barkamol shaxs bo‘lib kamol topishiga munosib hissa qo‘shish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. **O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 7 sentyabrdagi “Umumiy o‘rta ta’lim maktablariida “Psixolog” shtat birligini joriy etish hamda ularning faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 577-son qarori.**
2. **O‘zbekiston Respublikasining "Ta’lim to‘g‘risida"gi Qonuni.** (2020 yil 23 sentyabr, O‘RQ-637-son).
3. **G‘oziyev E.G‘.** (2009). "Psixologiya". – Toshkent: O‘qituvchi.
4. **Ismoilova Z.K.** (2018). "Maktab psixologi faoliyatining o‘ziga xos xususiyatlari". – Toshkent: Fan.
5. **Shoumarov G.B.** (2003). "Oila psixologiyasi". – Toshkent: Sharq.
6. **"Maktab psixologi faoliyatini tashkil etish bo‘yicha uslubiy tavsiyalar".** (2021). O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi.
7. **Ziyomhammadov B.** (2012). "Pedagogik psixologiya". – Toshkent: Yangi asr avlodi.